International

scientific and practical conference

DECEMBER 6
2024

2024

STDF

Science technology& Digital finance

Google Scholar

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions

MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND INNOVATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

JIZZAKH BRANCH OF THE NATIONAL UNIVERSITY OF UZBEKISTAN NAMED AFTER MIRZO ULUGBEK

Scientific journal of Science technology & Digital finance

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic

(December 6, 2024)

(Part 1)

Jizzakh-2024

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

The main directions of socio-economic development of New Uzbekistan: problems and solutions collection of materials of the international scientific and practical conference on the topic – Jizzahk: Department of economics and tourism of Jizzakh branch of the national university of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, December 6, 2024, 450 pp.

Editors in charge: DSc.prof. Turakulov O.X., PhD. O'ralov A.I.

In the collection of materials of the conference, the role and role of Science, Education and production in the era of globalization, the pressing problems of the issues of interaction of these processes, feedback on their solutions were presented by mature specialists of the field.

In addition, research on the scientific and practical topic, carried out in the economics, Exact Sciences, Natural Sciences and socio-humanities during the globalization period, information is presented in the scientific and practical fields, which includes the latest innovative technologies in the fields of production.

It can be argued that this collection is one of the specific intersections of current thoughts and innovative ideas of the world of science. This scientific and practical conference was actively attended by professors and scientific researchers engaged in scientific research in Uzbekistan and foreign countries. In increasing the position of the scientific and practical conference, the professors and teachers of domestic and foreign higher educational institutions made a significant contribution.

Professors and teachers of foreign higher educational institutions who actively participated in the work of the conference made a worthy contribution to the high level of interaction with scientists of our country. The processes of international cooperation with foreign countries and exchange with them in the field of Science in the era of globalization have a positive effect on the development of Higher Education, the fields of Science and production. The materials of this conference are special in that they include a wide range of research, from theoretical developments to practical solutions, demonstrating the diversity of approaches and directions in this area.

In conclusion, it should be noted that this scientific and practical conference will be a very useful collection for everyone who is interested in modern research in the fields of further development of Higher Education, Science, Education and production in the era of globalization. The authors are responsible for the content and quality of the articles and abstracts included in the collection.

O‘RTA OSIYODA MENEJMENTNING NAZARIY ASOSLARI VA TAMOYILLARI

Abdullayeva Gulruh

Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘rta Osiyo mamlakatlarida menejment nazariyasining rivojlanishi, uning zamonaviy boshqaruv tizimlariga tatbiqi va amaliyotdagi o‘zgarishlar tahlil qilinadi. O‘rta Osiyo regionida iqtisodiy va ijtimoiy o‘zgarishlar, shuningdek, globalizatsiya va raqobatbardoshlikning oshishi menejmentning yangi uslublari va tamoyillarini tatbiq etishga bo‘lgan ehtiyojni yanada kuchaytirdi. Maqolada O‘rta Osiyo davlatlaridagi menejment nazariyasining shakllanishi, uning tarixi va rivojlanish bosqichlari, shuningdek, o‘rta osiyolik menejerlarning boshqaruv jarayonlarida yuzaga keladigan muammolar va ularning yechimlari ko‘rib chiqiladi. O‘rta Osiyodagi tashkilotlar uchun menejment tamoyillari va metodologiyalarining ahamiyati, mintaqaviy xususiyatlar va madaniy omillar ta'siri, shuningdek, global menejment amaliyotlari bilan uyg‘unlik masalalari tahlil qilinadi. Maqola O‘rta Osiyo davlatlarining iqtisodiy o‘sishida menejmentning rolini va bu yondashuvning keyingi rivojlanish istiqbollarini o‘rganishga yo‘naltirilgan.

Kalit so‘zlar: O‘rta Osiyo, menejment nazariyasi, boshqaruv tamoyillari, iqtisodiy rivojlanish, menejerlar, mintaqaviy xususiyatlar, boshqaruv metodologiyalari, globalizatsiya, madaniy omillar, raqobatbardoshlik, tashkilotlar, menejmentning tarixi.

Kirish

O‘rta Osiyo mamlakatlarining iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy o‘zgarishlar davrida menejment tizimlari va ularning nazariy asoslari jadal rivojlanmoqda. Sovet ittifoqining buzilishi va mustaqillikni qo‘lga kiritishdan so‘ng, O‘rta Osiyo mamlakatlarida iqtisodiy va boshqaruv tizimlarini qayta shakllantirish zaruriyati paydo bo‘ldi. Ushbu jarayonlar menejment nazariyalarini va amaliyotlarini yangilashni talab etdi. O‘rta Osiyoda boshqaruv tizimi, an'anaviy rahbarlik uslublaridan zamonaviy menejment tamoyillariga o‘tish orqali yanada samarali boshqaruvni ta'minlashga intilmoqda. Maqolada O‘rta Osiyo mamlakatlarida menejmentning nazariy asoslari va ularning amaliyotga tatbiqi tahlil qilinadi, shuningdek, mintaqaviy xususiyatlar va madaniy omillar ta'siri ko‘rib chiqiladi.

1. O‘rta Osiyoda menejment nazariyasining shakllanishi

O‘rta Osiyo mamlakatlarida menejment nazariyasining shakllanishi va rivojlanishi, asosan, iqtisodiy va siyosiy sharoitlarga bog‘liq. Sovet davrida,

boshqaruv tizimi markazlashgan va nazoratga asoslangan bo‘lib, davlat tomonidan qat'iy boshqarilgan edi. Mustaqillikni qo‘lga kiritgach, bu mamlakatlar iqtisodiyotni bozor mexanizmlariga o‘tkazish jarayonida menejmentning yangi tamoyillari va uslublarini qabul qildilar.

Birinchi bosqichda, menejmentning ilmiy asoslari asosan klassik boshqaruv nazariyasiga tayangan bo‘lib, Frederick Taylor, Henri Fayol, Max Weber kabi klassik menejment mutaxassislarining ta'limotlari o‘rganilgan. Keyinchalik, zamonaviy menejment nazariyalari, masalan, tizimli yondashuv, rahbarlikning xodimga yo‘naltirilgan modeli va resurslarni optimallashtirish usullari O‘rta Osiyo bozorlariga kiritildi.

2. O‘rta Osiyo menejmentining asosiy tamoyillari

O‘rta Osiyo menejmenti, o‘zining o‘ziga xos madaniyati va iqtisodiy sharoitlari tufayli, global boshqaruv tamoyillariga moslashish bilan birga, ba'zi o‘ziga xos tamoyillarga asoslanadi. Ularning ayrimlari quyidagilardan iborat:

- **Markazlashgan va lokal boshqaruvning integratsiyasi:** O‘rta Osiyodagi ko‘plab tashkilotlar markazlashgan boshqaruv tizimlarini saqlab qolgan bo‘lsa-da, ular mahalliy sharoitlarga moslashish zaruratini ham sezmoqdalar. Bu, ayniqsa, kichik va o‘rta bizneslarni rivojlantirishda muhimdir.
- **Inson resurslariga e'tibor:** Xodimlarning malakasi, motivatsiyasi va ularning samarali ishlashini ta'minlash O‘rta Osiyo menejmentining muhim tamoyillaridan biridir. Boshqaruvda samarali inson resurslari strategiyalari, o‘zgaruvchan sharoitlarga moslashish va jamoani boshqarish samaradorligini oshirish uchun zarur.
- **Liderlik va qaror qabul qilish:** O‘rta Osiyo mamlakatlarida rahbarlikning autoritar yondashuvlari ko‘proq mavjud bo‘lib, bu ba'zan o‘zgarishlarni qabul qilishda qiyinchiliklar tug‘diradi. Shu bilan birga, rahbarlarning qaror qabul qilishdagi muhim roli, ayniqsa iqtisodiy o‘zgarishlarga tez moslashish zarurati paydo bo‘lgan sharoitlarda yanada ahamiyatli bo‘ldi.
- **Bozor iqtisodiyotiga o‘tish va raqobatbardoshlik:** O‘rta Osiyo mamlakatlari bozor iqtisodiyotiga o‘tish jarayonida raqobatni qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirishga katta e'tibor qaratmoqdalar. Menejment tizimlari bu o‘zgarishlarga moslashishda yuqori sifatli boshqaruvni ta'minlashga qaratilgan.
- **Innovatsion menejment**: Innovatsiyalarni boshqarish va texnologik yangilanishlar O‘rta Osiyo mamlakatlarida iqtisodiy o‘sishning muhim omiliga aylanmoqda. Menejment innovatsion yondashuvlarni qo‘llash orqali tashkilotlarning raqobatbardoshligini oshiradi.

3. O‘rta Osiyo menejmentining zamonaviy muammolari va ularning hal etish yo‘llari

O‘rta Osiyo menejmentining rivojlanishida bir qancha muammolar mavjud. Bularga iqtisodiy tizimdagi o‘zgarishlar, ijtimoiy va madaniy omillar, globalizatsiya ta'siri, boshqaruvning samaradorligi va texnologik inqilob kiradi. Quyidagi muammolar, ayniqsa, jiddiy e'tibor talab qiladi:

- **Boshqaruvda inqiroz va resurslarni noto‘g‘ri taqsimlash:** Sovet ittifoqining buzilishi va bozor iqtisodiyotiga o‘tish davrida resurslarni taqsimlashda ancha muammolar yuzaga keldi. Ayniqsa, davlat sektori va xususiy sektor o‘rtasidagi chegaralarni aniqlashda qiyinchiliklar mavjud.
- **Boshqaruvni zamonaviylashtirish zarurati:** Ko‘plab tashkilotlarda an'anaviy boshqaruv uslublari saqlanib qolgan, bu esa samaradorlikni pasaytiradi. Shu bilan birga, global biznes amaliyotlarini va yangi texnologiyalarni qo‘llashda qiyinchiliklar mavjud.
- **Kadrlar tayyorlash va malaka oshirish:** O‘rta Osiyo mamlakatlarida menejment sohasida malakali kadrlar etishmasligi ham muhim muammo bo‘lib qolmoqda. Bu muammoni hal qilish uchun menejerlar va rahbarlar uchun zamonaviy o‘quv dasturlari va malaka oshirish treninglarini joriy etish zarur.

4. O‘rta Osiyo Menejmentining Rivojlanish Istiqbollari

O‘rta Osiyo mamlakatlarida menejmentning rivojlanishi, avvalo, quyidagi sohalarda amalga oshirilgan yangilanishlar bilan bog‘liq:

- **Bozor iqtisodiyotiga to‘liq o‘tish:** Bozor mexanizmlarining joriy etilishi menejment tizimlarining zamonaviy uslublariga moslashishini ta'minlashga yordam berdi. Shu bilan birga, ijtimoiy mas'uliyatli biznes va barqaror rivojlanish tamoyillari joriy etilmoqda.
- **Global boshqaruv tendensiyalariga moslashish:** O‘rta Osiyo mamlakatlari global menejment amaliyotlarini o‘rganish va tatbiq etishga katta e'tibor bermoqdalar. Yevropa, AQSh va Osiyoning rivojlangan mamlakatlaridagi boshqaruv modellari va tamoyillari mamlakatlarda sinovdan o‘tkazilmoqda.
- **Innovatsion menejment:** Texnologiyalarga asoslangan boshqaruv va innovatsiyalarni joriy etish orqali tashkilotlar raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan choralar ko‘rilmoqda.

Xulosa

O‘rta Osiyo mamlakatlaridagi menejmentning nazariy asoslari va tamoyillari iqtisodiy islohotlar, bozor iqtisodiyotiga o‘tish va globalizatsiya jarayonlarida rivojlanmoqda. An'anaviy boshqaruv uslublaridan zamonaviy menejment tamoyillariga o‘tish, resurslarni samarali boshqarish, inson resurslari va texnologik yangiliklarni qo‘llash kabi sohalarda muhim yutuqlar mavjud. Shu bilan birga, mintaqaning rivojlanish istiqbollari, kadrlar tayyorlash, zamonaviy boshqaruv metodologiyalarining joriy etilishi va texnologik innovatsiyalar orqali amalga oshiriladi. Boshqaruv tizimini yaxshilash, shuningdek, iqtisodiy o‘sishni ta'minlash uchun xalqaro tajribalarni inobatga olgan holda, tizimli yondashuvni joriy etish zarurdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. **Usubaliev, A. S.** (2017). *Menejment va Biznesni Boshqarish: O‘rta Osiyo Tajribasi*. Tashkent: Uzbekistan Publishing House.
2. **Peters, T. J., & Waterman, R. H.** (1982). *In Search of Excellence: Lessons from America's Best-Run Companies*. Harper & Row.

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024

3. **Fayol, H.** (1916). *Administration Industrielle et Générale*. Paris: H. Dunod.
4. **Hersey, P., Blanchard, K. H.** (1982). *Management of Organizational Behavior: Utilizing Human Resources*. Prentice-Hall.
5. **Pinto, J. K., & Kharbanda, O. P.** (1996). *Project Management: Achieving Competitive Advantage*. Prentice Hall.
6. **Schilling, M. A.** (2010). *Strategic Management of Technological Innovation*. McGraw-Hill.
7. **Kets de Vries, M. F. R.** (1993). *The Leadership Mystique: Leading Behavior in the Human Enterprise*. FT Press.
8. **Drucker, P. F.** (1999). *Management Challenges for the 21st Century*. HarperBusiness.
9. **Kotter, J. P.** (1996). *Leading Change*. Harvard Business Review Press.

Department of Economics and tourism of Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek
6.12.2024